

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Kostprijsontwikkeling kuikenvlees 2004-2010

Basisjaar 2004

P.L.M. van Horne
N. Bondt

Projectcode 30534

Mei 2006

Rapport 2.06.02

LEI, Den Haag

Het LEI beweegt zich op een breed terrein van onderzoek dat in diverse domeinen kan worden opgedeeld. Dit rapport valt binnen het domein:

- Wettelijke en dienstverlenende taken
- Bedrijfsontwikkeling en concurrentiepositie
- Natuurlijke hulpbronnen en milieu
- Ruimte en Economie
- Ketens
- Beleid
- Gamma, instituties, mens en beleving
- Modellen en Data

Kostprijsontwikkeling kuikenvlees 2004-2010; Basisjaar 2004
Horne, P.L.M van en N. Bondt
Den Haag, LEI, 2006
Rapport 2.06.02; ISBN-10: 90-8615-076-4; ISBN-13: 978-90-8615-076-2
Prijs €13,50 (inclusief 6% BTW)
36 p., fig., tab.

In dit rapport worden de kostprijzen van kuikenvlees in 2004 in verschillende EU-landen vergeleken met Brazilië en de Verenigde Staten. Voor alle genoemde landen is een doorkijk gemaakt naar het jaar 2010. Per land zijn de ontwikkelingen op het gebied van dierenwelzijn, milieu en voedselveiligheid in kaart gebracht. Geconcludeerd wordt dat de kosten in de EU-landen de komende jaren verder stijgen waardoor het verschil met de niet-EU-landen verder toeneemt. Het verschilt per land of het accent hierbij ligt op milieu, dierenwelzijn of voedselveiligheid.

This report relates to a comparative study of the production cost in 2004 of broilermeat in a number of EU countries and Brazil and the USA. This was supplemented with a review of the prospects towards 2010. For every country an insight was obtained into the developments in animal welfare, environmental measures, and food safety. It was concluded that in all EU countries the production cost will increase and as a result the difference with non EU countries will further increase. These costs relate, depending on the specific country, mainly to the environment, animal welfare, or food safety.

Bestellingen:

Telefoon: 070-3358330
Telefax: 070-3615624
E-mail: publicatie.lei@wur.nl

Informatie:

Telefoon: 070-3358330
Telefax: 070-3615624
E-mail: informatie.lei@wur.nl

© LEI, 2006

Vermenigvuldiging of overname van gegevens:

- toegestaan mits met duidelijke bronvermelding
- niet toegestaan

Op al onze onderzoeksopdrachten zijn de Algemene Voorwaarden van de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO-NL) van toepassing. Deze zijn gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel Midden-Gelderland te Arnhem.

Inhoud

	Blz.
Woord vooraf	7
Samenvatting	9
Summary	11
1. Kostprijs 2004 in Europa	13
1.1 Inleiding	13
1.2 Kostprijs primaire productie	13
1.3 Kostprijs na slachten	19
2. Kostprijs 2004 buiten Europa	20
2.1 Inleiding	20
2.2 Kostprijs primaire productie	20
2.3 Kostprijs na transport en heffingen	22
3. Kostprijs 2010	24
3.1 Inleiding	24
3.2 Ontwikkeling van de kostprijs in Europa tot 2010	24
3.3 Kostprijs 2010 in Europa	28
3.4 Concurrentiepositie ten opzichte van derde landen	29
4. Conclusies en discussie	31
Literatuur	35

Woord vooraf

Het LEI heeft in opdracht van de Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE) de kostprijs van pluimveevlees in Nederland vergeleken met een aantal omringende landen. In deze studie zijn de productiekosten van Nederland vergeleken met die in de belangrijke afzetgebieden Duitsland en het Verenigd Koninkrijk en met de concurrenten Frankrijk en Polen. Tevens is een vergelijking gemaakt met enkele landen buiten de EU. Hiervoor zijn de Verenigde Staten en Brazilië als voorbeeld genomen. De vergelijking is gebaseerd op de situatie in het jaar 2004.

Naast de vaststelling van het kostprijsniveau in 2004 is geïnterviewd in hoeverre de EU-landen aandacht besteden aan dierenwelzijn, milieu en voedselveiligheid en in hoeverre er in de genoemde landen al wet- en regelgeving is op dit terrein. Op basis van die informatie is een schatting gemaakt van de mogelijke kostprijsontwikkeling tot 2010. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen regelgeving op EU-niveau en aanvullende nationale wetgeving.

Het uiteindelijke resultaat geeft inzicht in de concurrentiepositie van de Nederlandse pluimveesector binnen Europa en de positie van Europa ten opzichte van derde landen.

Dr. J.C. Blom
Algemeen directeur LEI B.V.

Samenvatting

Doelstelling van dit onderzoek was om de huidige en toekomstige concurrentiepositie van de Nederlandse kuikenvleessector in kaart te brengen.

Voor het basisjaar 2004 zijn de kostprijzen van kuikenvlees berekend voor de landen Nederland, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Polen. Voor deze landen zijn allereerst de belangrijkste data (technische resultaten, variabele en vaste kosten en prijzen) verzameld om vervolgens volgens een uniforme methode voor elk land de kostprijs voor kuikenvlees te berekenen. Uit de resultaten blijkt dat in het jaar 2004 de gemiddelde kostprijs in Nederland vergelijkbaar is met die in Duitsland en Frankrijk. In het Verenigd Koninkrijk is de kostprijs iets hoger en in Polen is de kostprijs lager. Hoewel de uiteindelijke kostprijs in bijvoorbeeld Polen lager is, zijn er op allerlei terreinen verschillen. De Nederlandse bedrijven combineren goede productieresultaten met een relatief lage voerprijs. Hiertegenover staan voor Nederland hoge mestafzetkosten, duurdere stallen en hoge energiekosten. Vooral de hoge mestafzetkosten in Nederland vormen een hoge kostenpost die in Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Polen ontbreekt. Het is echter belangrijk te signaleren dat in deze studie gewerkt is met gemiddelden. Bekend is dat er tussen de bedrijven grote verschillen zijn in kostprijs. De verschillen tussen bedrijven binnen een land zijn waarschijnlijk groter dan de gesignaleerde verschillen tussen de landen Nederland, Duitsland en Frankrijk.

Als voorbeeld voor de situatie buiten de EU zijn de landen Verenigde Staten (VS) en Brazilië genomen. De kostprijs voor vleeskuikens in 2004 voor de producenten in de VS was 36% lager dan in Nederland, terwijl Brazilië ruim 40% lager uitkomt. De lagere kostprijs in de VS wordt voor een belangrijk deel verklaard door de lage voerprijs (lokaal aanbod van veevoergrondstoffen) en door de gunstige omstandigheden. De productie vindt plaats via efficiënt georganiseerde integraties. De kuikens worden gehouden in relatief eenvoudige, goedkope stallen. De kostprijs in beide landen is tevens laag door het ontbreken van wet- en regelgeving. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van diermeel dat in de beide landen is toegestaan.

De komende jaren wordt er zowel op Europees als op nationaal niveau wetgeving van kracht die van invloed zal zijn op de kostprijs van pluimveevlees. Deze regelgeving heeft betrekking op voedselveiligheid, dierenwelzijn en milieu. Op al deze terreinen stelt de maatschappij en de burger in Nederland, maar ook in Europa, voorwaarden die worden omgezet in regels en wetten. In 2006 worden de antimicrobiële groeibevorderaars in de EU verboden. Hierdoor zal de voerprijs iets stijgen terwijl tegelijkertijd het voerverbruik zal toenemen. Momenteel is de EU voornemens om in het kader van dierenwelzijn de bezettingsdichtheid in vleeskuikenstallen aan een maximum te binden. Hoewel dit een Europese maatregel is zijn de economische gevolgen vooral in Nederland groot. Op het gebied van milieu krijgen de Nederlandse vleeskuikenhouders te maken met nationale en Europese regels om de ammoniakemissie te verminderen. Volgens de huidige regelgeving zullen alle vleeskuikenstallen in 2010 emissiearm moeten zijn. Ten slotte is er nog op EU-niveau de

zoönoserichtlijn. Hoewel ook hier de kosten voor de Nederlandse bedrijven zullen stijgen is het de verwachting dat de stijging groter zal zijn in de andere Europese landen. Nederland heeft namelijk door het actieplan 'salmonella en campylobacter' een voorloperpositie waardoor de extra kosten voor vermindering van de salmonellabesmetting beperkt blijven. De totale kostenstijging tot 2010 is berekend op 4,2 cent. Voor Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Polen is de kostenstijging respectievelijk 4,1 cent, 2,9 cent, 3,5 cent en 4,3 cent per kg levend gewicht. Doordat er in de landen buiten de EU geen kostenstijging verwacht wordt zal de concurrentiepositie ten opzichte van deze landen verder verzwakt worden.

Uit de berekeningen in deze studie blijkt dat de kostprijzen in Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk in 2010 slechts minimaal verschillen. Veel regelgeving is Europees en ook de Duitse en Engelse bedrijven worden in toenemende mate geconfronteerd met milieuregelgeving (ammoniakemissie). Van de totale Nederlandse productie wordt meer dan de helft geëxporteerd waarbij de afzet naar Duitsland en het Verenigd Koninkrijk zeer belangrijk is. Uit de statistieken blijkt echter dat de export van vers kuikenvlees naar Duitsland afneemt. Ook de export naar het Verenigd Koninkrijk was in 2004 duidelijk lager. Er is namelijk op beide markten in toenemende mate concurrentie van de binnenlandse producenten. Zoals deze studie aangeeft kan Polen de komende jaren een belangrijke concurrent worden op de Duitse markt, omdat dit land een lagere kostprijs voor pluimveevlees combineert met een korte transportafstand naar de Duitse afzetmarkt.

Samenvattend kan worden gesteld dat door EU wet- en regelgeving de kostprijs voor pluimveevlees in Europa duidelijk hoger is dan in derde landen, zoals Brazilië en de Verenigde Staten. Binnen de EU nemen Nederland en Duitsland een voorloperpositie in ten opzichte van de andere landen door aanvullende wetgeving op het terrein van milieu (onder andere mestwetgeving, energieheffing en ammoniakemissie). De Nederlandse vleeskuikenhouder moet deze extra kosten compenseren met goede technische resultaten gebaseerd op vakmanschap. Samen met de efficiënte veevoerindustrie (met grondstoffen-aanvoer via de Rotterdamse haven en korte afstanden naar de pluimveebedrijven) zijn dit de pijlers voor de toekomst. De kansen voor de sector liggen vooral in een marktgerichte strategie naar de Nederlandse, Duitse en Engelse markt. Hier wordt een kwalitatief hoogwaardig en veilig product gevraagd dat duurzaam geproduceerd is. Ondanks de gesignaleerde extra kosten die de pluimveehouder heeft voor investeringen in milieu, dierenwelzijn en voedselveiligheid biedt dit voldoende mogelijkheden in de markt. Door steeds een voorsprong te houden op andere landen kan een onderscheidend product geproduceerd worden. Het actieplan 'salmonella en campylobacter in de pluimveevleessector' is hiervan een goed voorbeeld.

Summary

Production-cost development for broiler meat 2004-2010; Reference year 2004

The objective of this study was to gain insight into the current and future competitive position of the Dutch broiler meat sector.

The production costs of broiler meat in the reference year, 2004, were calculated for the Netherlands, Germany, France, the United Kingdom, and Poland. These calculations were performed by collecting the most important data for each country (the technical results, the variable and fixed costs, and the prices) and determining the production costs for broiler meat in each country using a uniform calculation method. The results reveal that the average production costs in the Netherlands in 2004 were comparable with those in Germany and France. The production costs were slightly higher in the United Kingdom, and slightly lower in Poland. Although the ultimate production costs are lower in countries such as Poland there are nevertheless differences in many areas. Dutch farms combine good production results with a relatively low feed price. Conversely, Dutch broiler farms are confronted with higher manure-disposal costs, more expensive poultry houses, and higher energy costs. The Dutch manure-disposal costs in particular constitute a high cost item that is not incurred by broiler farmers in France, the United Kingdom, or Poland. However, it is important to note that this study makes use of averages; it is known that the production costs vary greatly between individual farms, and the differences between the farms in a given country are probably greater than the differences observed between the Netherlands, Germany and France.

The USA and Brazil were selected as examples of the situation outside the EU. In 2004, the US producers' production costs of broiler meat were 36% lower than in the Netherlands, whilst in Brazil the production costs were more than 40% lower. The lower production costs in the USA and Brazil were largely due to the lower feed price (local supplies of feed raw materials) and the favourable conditions. The production is carried out by means of efficiently-organised integrations. The broilers are kept in relatively simple and cheap poultry houses. In addition, both countries' production costs are lower due to lower levels of legislation and regulations. One example is the use of meat-and-bone meal, which is permitted in both countries.

During the coming years, both European and national legislation will come into force which will exert an influence on the production costs of broiler meat. These regulations relate to food safety, animal welfare, and the environment. In all these areas, both society and the public in the Netherlands - and in other European member states - impose conditions that are interpreted in terms of legislation and regulations. In 2006, the EU will prohibit the use of anti-microbial growth promoters. This will result in a slight increase in feed prices and the increased consumption of feed. The EU is currently of the intention to impose an animal welfare measure that imposes a maximum on the bird density in broiler houses. Although this is a European measure, it will have particularly major economic

consequences for the Netherlands. Dutch broiler farmers will also be confronted with national and EU environmental measures designed to reduce the level of ammonia emissions. Pursuant to the current regulations, all broiler houses will need to achieve low-emission standards by 2010. Lastly, the Zoönoses Directive is an additional measure at EU level. Although this will also increase the costs incurred by Dutch farms, it is nevertheless expected that the resultant cost increases will be greater in other EU member states; the Netherlands has already implemented a pioneering 'Salmonella and Campylobacter' plan of action that will result in restricted additional costs in the reduction of Salmonellae infections. The total increase in costs in the years to 2010 is calculated to amount to €0.042 per kg live weight; the respective cost increases for Germany, the United Kingdom, France and Poland are calculated as amounting to €0.041, €0.029, €0.035 and €0.043 per kg live weight. No cost increases are forecast for countries outside the EU, and consequently the competitive position of EU broiler farmers will deteriorate further in the coming years.

The calculations performed in this study reveal that the production costs in the Netherlands, Germany and the United Kingdom will be virtually identical in 2010. Many of the relevant regulations are EU regulations, and consequently in the future German and British broiler farms will also increasingly be confronted with environmental regulations (ammonia emissions). More than half of the entire Dutch production is exported; the German and British markets are both major export markets. However, the statistics reveal that exports of fresh broiler meat to Germany are declining. In addition, exports to the United Kingdom were significantly lower in 2004. These reduced levels of exports are due to the increasing competition from national farmers in both countries. As indicated in this study, Poland could become a major competitor in the German market; Poland is able to combine relatively low production costs of its broiler meat with short transport distances to the German markets.

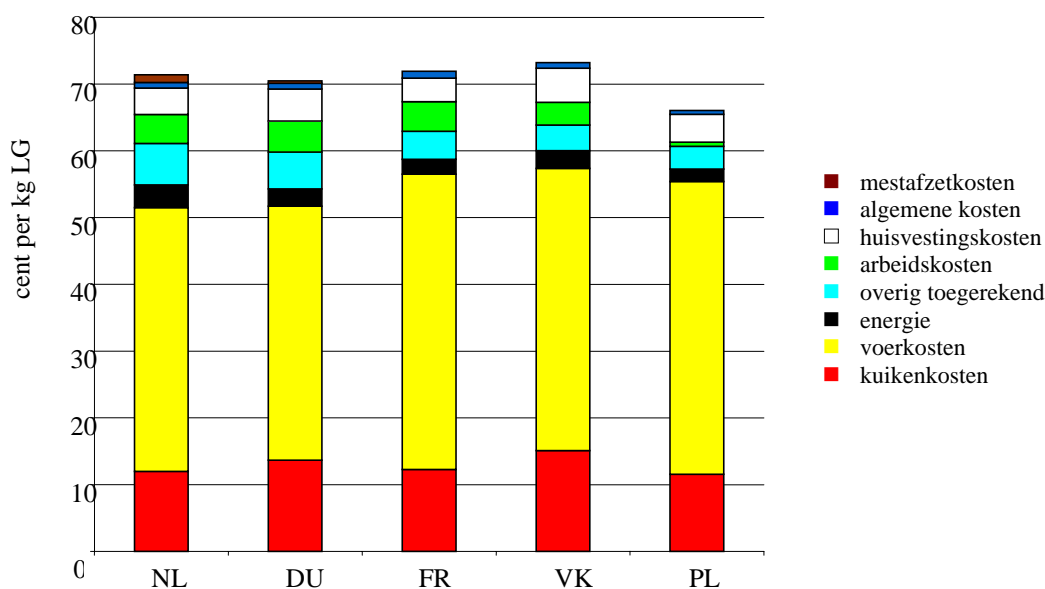
In conclusion, production costs of broiler meat in the EU member states are significantly higher than those in other countries, such as in the USA and Brazil. Within the EU, the Netherlands and Germany are ahead of other member states in the introduction of supplementary legislation relating to issues such as the environment (including manure legislation, energy levies, and ammonia emissions). Dutch broiler farmers will need to compensate for these additional costs by the achievement of good technical results based on professionalism (good stockmanship). This, in combination with the efficient feed industry (with supplies of raw materials via the Port of Rotterdam and short distances to the poultry farms), will constitute the cornerstones of the sector's future. The opportunities available to the sector lie, in particular, in the adoption of a market-oriented strategy towards the Dutch, German, and British markets, markets that exhibit a demand for a high-quality and safe product produced under sustainable conditions. Consequently, in spite of the additional costs that Dutch poultry farmers will incur in the environmental, animal welfare and food-safety investments indicated by this study, the sector will nevertheless be offered sufficient opportunities in the market. The continued maintenance of an edge over competitors in other countries will enable Dutch broiler farmers to produce a sufficiently distinctive product. The poultry sector's 'Salmonella and Campylobacter' plan of action is a good example of a measure designed to maintain this edge.

1. Kostprijs 2004 in Europa

1.1 Inleiding

De kostprijs van pluimveevlees is onderzocht voor de volgende landen: Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Polen. De berekende kostprijs voor kuikenvlees in deze landen is vergeleken met de kostprijs in Nederland, waarbij het kalenderjaar 2004 als basis genomen is. Voor de primaire sector is hierbij uitgegaan van een vleeskuikenbedrijf met 75.000 kuikenplaatsen. In bijna alle landen zijn van de vleeskuikensector technische en economische cijfers beschikbaar. In Duitsland verzamelt de Landwirtschaftskammer praktijkcijfers en in Frankrijk is ITAVI op dit terrein actief. In deze studie zijn de praktijkcijfers uit de genoemde landen vergeleken met de data die bij het LEI beschikbaar zijn. Naast de primaire productiekosten wordt ook aandacht gegeven aan de kosten in de slachterijfase. Op hoofdlijnen wordt voor de genoemde landen een vergelijking gemaakt van de kosten voor het slachten van vleeskuikens. Hierdoor is een internationale vergelijking mogelijk op basis van het geslachte product in de vorm van een griller.

1.2 Kostprijs primaire sector

Figuur 1.1 Kostprijs van kuikenvlees (cent per kg levend gewicht) in 2004

Figuur 1.1 geeft de resultaten voor de verschillende EU-landen. De kosten van de primaire productie zijn in Nederland vergelijkbaar met die in Duitsland en Frankrijk. De verschillen zijn minimaal. De kostprijs in het Verenigd Koninkrijk is iets hoger (+2,5%). De gemiddelde kostprijs in Polen is 7,5% lager dan in Nederland.

Voerprijs

In tabel 1.1 staan de uitgangspunten voor de berekeningen. De gemiddelde voerprijs in Nederland is vergelijkbaar met die in het Verenigd Koninkrijk. In Duitsland is de gemiddelde voerprijs iets lager (4%), terwijl die in Frankrijk en Polen 4% hoger is. In het verleden had Nederland altijd een duidelijk lagere voerprijs dan de andere landen. Met de hervormingen in het EU-graanbeleid is deze voorsprong echter verloren gegaan (Van Berkum et al, 2002). Dit neemt niet weg dat de Nederlandse voerindustrie nog steeds voor een zeer concurrerende prijs vleeskuikenkorrel kan produceren.

Kuikenprijs

Voor de prijs van eendagskuikens zijn er tussen Nederland, Duitsland en Polen slechts minimale verschillen. Door het gebruik van andere rassen is de prijs van eendagskuikens in Frankrijk iets lager. Opvallend is de zeer hoge prijs van eendagskuikens in het Verenigd Koninkrijk.

Technisch resultaat

Uit tabel 1.1 blijkt dat de technische resultaten op de Nederlandse bedrijven goed zijn. Dit blijkt vooral uit de lage voederconversie. Het gemiddelde aflevergewicht in Duitsland en Frankrijk is duidelijk lager dan in Nederland. In het Verenigd Koninkrijk en Polen is het eindgewicht hoger dan in Nederland. Tussen de bedrijven in een land bestaan er echter grote verschillen in aflevergewicht. Het gemiddelde van Nederland is een mix van bedrijven die op verschillende eindgewichten afleveren en een deel van de kuikens uitladen.

Tabel 1.1 *Uitgangspunten voor de verschillende landen (alle prijzen exclusief BTW)*

	NL	DU	FR	VK	PL
Voerprijs (euro/100 kg)	22,7	21,7	23,7	22,8	23,7
Kuikenprijs (cent/stuk)	24,4	25,2	23,1	33,9	24,9
Levend eindgewicht (g)	2.120	1.918	1.962	2.330	2.250
Voerconversie (ongecorrigeerd)	1,74	1,75	1,87	1,85	1,85
Uitval	3,6%	3,8%	3,8%	3,8%	4,0%

Tabel 1.2 geeft de kostenopbouw in detail voor de verschillende Europese landen. De genoemde verschillen in voerprijs, kuikenprijs en technisch resultaat komen in deze cijfers naar voren.

Tabel 1.2 Kosten primaire productie (in centen per kg levend gewicht, exclusief BTW)

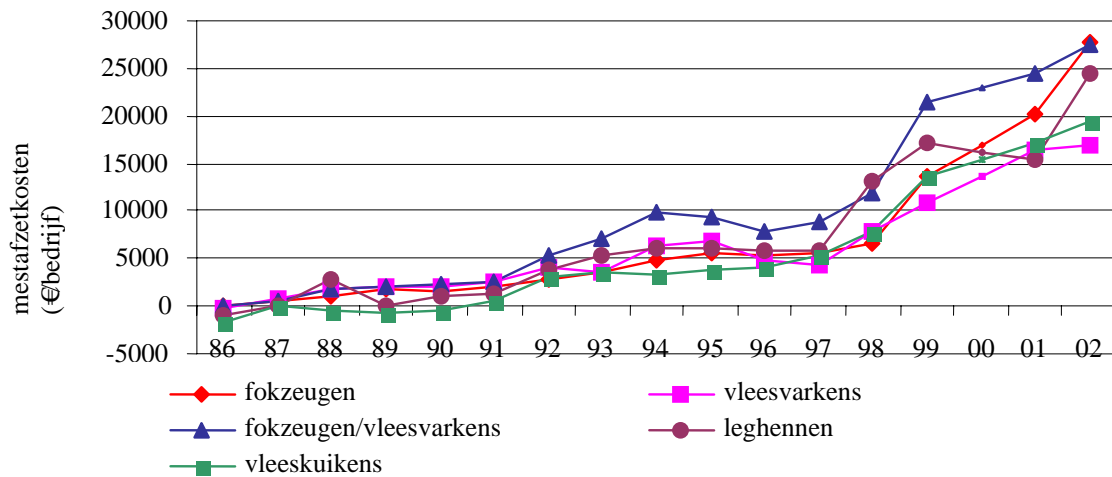
	NL	DU	FR	VK	PL
Totale kosten (inclusief arbeid)	71,4	70,5	71,9	73,2	65,9
Totale kosten (exclusief arbeid)	67,1	65,8	67,5	69,8	65,3
Kuikencosten	12,0	13,7	12,3	15,1	11,5
Voerkosten	39,5	38,0	44,2	42,3	43,9
Energiekosten	3,4	2,6	2,2	2,6	1,9
Overig toegerekend	6,2	5,5	4,2	3,8	3,4
Arbeidskosten	4,3	4,7	4,4	3,4	0,6
Huisvesting	4,0	4,8	3,5	5,1	4,2
Algemene kosten	0,8	0,9	1,0	0,8	0,6
Mestafzetkosten	1,1	0,3	0,0	0,0	-0,1

Uit de cijfers in tabel 1.2 blijkt dat de kosten op diverse onderdelen duidelijk verschillen. Zoals in het voorgaande al is aangegeven worden de verschillen voor een belangrijk deel verklaard door de voerprijs, de prijs van de eendagskuikens en de technische resultaten. In aanvulling hierop volgt nu op enkele onderdelen een nadere analyse.

Mestafzet

Een belangrijke kostenpost die duidelijke verschillen geeft tussen de landen is de mestafzet. Voor Nederland is voor het jaar 2004 gerekend met een prijs van achttien euro per ton (exclusief BTW). Voor Duitsland is gerekend met vijf euro per ton. In Frankrijk zijn de mestafzetkosten nul, terwijl in Polen de mest nog twee euro per ton opbrengt.

De mestafzetkosten in Nederland waren eind jaren tachtig nog nihil. In de loop van de jaren negentig zijn de kosten gestaag gestegen naar 15.000 euro per bedrijf in 2001 tot zelfs 20.000 euro in 2002. Figuur 1.2 geeft een overzicht van de ontwikkeling zoals geregistreerd op de bedrijven die deelnemen aan het Bedrijven-Informatienet van het LEI (De Hoop et al., 2004). Uit deze cijfers blijkt dat alle sectoren in de intensieve veehouderij te maken hebben met hoge mestafzetkosten. De kosten zijn in de loop van de jaren toegenomen door stijgende afzetkosten per ton, maar ook door een toename in de bedrijfsgrootte. De gemiddelde omvang van de bedrijven met vleeskuikens was in 2002 64.000 kuikens. Voor een indruk van de ontwikkeling in de afzetkosten voor pluimveemest kunnen cijfers van het accountantsbureau ABAB (Van der Heijden, 2005) gebruikt worden. Volgens dit bureau waren de afzetkosten voor stapelbare mest in de jaren 2001, 2002, 2003 en 2004 respectievelijk 22, 25, 23 en 21 euro per ton. De genoemde bedragen zijn inclusief kosten voor mestafzetovereenkomsten (MAO), bemonstering in het kader van de Minas-regeling en BTW. Doordat ABAB relatief veel bedrijven in Brabant als klant heeft zijn de genoemde bedragen hoger dan het gemiddelde voor Nederland waarmee het LEI gerekend heeft. Voor zowel de LEI- als de ABAB-cijfers geldt dat gemiddelde cijfers worden vermeld. Er zijn tussen de bedrijven grote verschillen in mestafzetkosten per ton mest. Deze verschillen worden onder andere verklaard door de ligging van het bedrijf (regio), bestemming van de mest (binnenland of export) en de kwaliteit (drogestofgehalte) van de mest.

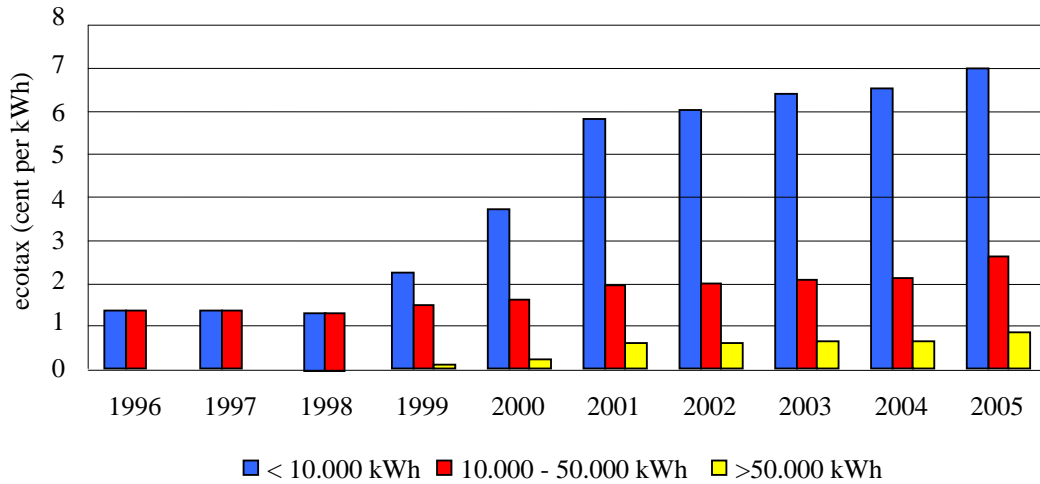

Figuur 1.2 Ontwikkeling van de mestafzetkosten tussen 1986 en 2002 in de intensieve veehouderij in Nederland (in euro per bedrijf)

Energie

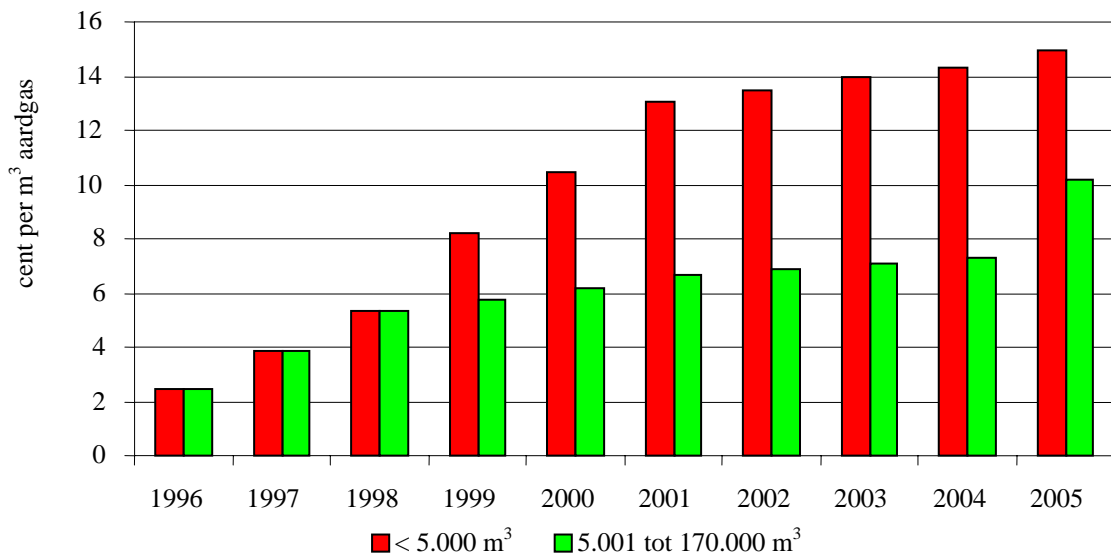
Voor de Nederlandse vleeskuikenhouders zijn de energiekosten een belangrijke kostenpost. De energiekosten bestaan voor circa 30% uit elektra en voor circa 70% uit brandstoffen voor verwarming van de stallen. In Nederland wordt hiervoor in het algemeen aardgas gebruikt. Zowel elektra als aardgas wordt in Nederland extra belast met een energieheffing (ecotax).

De energieheffing is in Nederland in 1996 ingevoerd en was toen 1,34 cent per kWh. De heffing is regelmatig verhoogd en was in 2004 opgelopen tot 6,54 cent per kWh. Deze heffing wordt betaald over het verbruik tot 10.000 kWh. Het verbruik tussen 10.000 en 50.000 kWh was in 2004 belast met een heffing van 2,12 cent en boven de 50.000 is de heffing 0,65 cent per kWh. In figuur 1.3 is de ontwikkeling van de energieheffing grafisch weergegeven (bedragen exclusief BTW). Voor een bedrijf met 75.000 plaatsen is het verbruik 84.000 kWh per jaar. Bij dit verbruik was de totale energieheffing in 2004 voor elektra 1.723 euro. Bij de hogere tarieven voor 2005 is de totale heffing voor dit bedrijf opgelopen tot 2.043 euro. Hierover wordt ook nog BTW gerekend.

Figuur 1.3 Ontwikkeling van de energieheffing (eurocent per kWh) in Nederland tussen 1996 en 2005

De energieheffing op aardgas was in 1996 2,43 cent per m³. De heffing is regelmatig verhoogd en was in 2004 opgelopen tot 14,29 cent per m³. Deze heffing wordt betaald over het verbruik tot 5.000 m³. Het verbruik boven 5.000 m³ werd in 2004 belast met een heffing van 7,27 cent per m³. In figuur 1.4 is de ontwikkeling van de energieheffing grafisch weergegeven (bedragen exclusief BTW).

Figuur 1.4 Ontwikkeling van de energieheffing (eurocent per m³ aardgas) in Nederland tussen 1996 en 2005

Voor een bedrijf met 75.000 plaatsen is het verbruik 52.000 m³ per jaar. Bij dit verbruik is de totale energieheffing voor aardgas 4.168 euro. Bij de hogere tarieven voor 2005 wordt de heffing 5.587 euro. Hierover wordt ook nog BTW gerekend. De totale energieheffing voor elektra en aardgas was in 2004 5.891 euro per jaar. In 2005 is dit bedrag verder opgelopen tot 7.631 euro per bedrijf.

Cijfers van de IEA (2005) geven aan dat van de onderzochte landen, alleen in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk ook sprake is van een energieheffing. In Frankrijk en Polen wordt energie niet extra belast als maatregel om te komen tot energiebesparing. In Duitsland is de ecotax in 1999 ingevoerd. Voor een standaard huishouden was de ecotax in 1999 1,02 eurocent per kWh. In de loop der jaren is de ecotax verhoogd naar het huidige niveau van 2,05 eurocent per kWh. Sinds 2003 is er echter een lagere ecotax voor de industrie en de landbouw. In de praktijk betekent dit voor pluimveebedrijven dat het verbruik tot 25.000 kWh belast wordt met 2,05 cent per kWh en boven de 25.000 kWh met 1,23 cent per kWh. Een vleeskuikenbedrijf met een totaal verbruik van 75.000 kWh per jaar betaalt dan 1.238 euro ecotax per jaar. Voor aardgas is de energieheffing 5,5 cent per m³. Bij een verbruik van 75.000 m³ is de energieheffing dus 2.880 euro per bedrijf. De totale heffing voor een Duits vleeskuikenbedrijf is dan 4.126 euro per jaar (voor Nederland was in 2005 de heffing 7.631 euro). Deze bedragen zijn exclusief BTW.

In het Verenigd Koninkrijk is de energieheffing laag. In de IEA-rapportage wordt voor elektra een energieheffing genoemd van 0,43 cent per kWh.

Er komt voorlopig geen energieheffing op Europees niveau. Hoewel Nederland hiervan voorstander was zijn de plannen hiervoor inmiddels van tafel. Dit betekent dus dat Nederland en - in mindere mate - Duitsland en het Verenigd Koninkrijk voorop lopen met een energieprijzverhoging om de huishoudens en bedrijven te bewegen tot een lager energieverbruik.

Huisvestingskosten

Tussen de landen zijn er ook verschillen in huisvestingskosten. Onder huisvestingskosten worden de kosten voor stal en inventaris samengevoegd. De verschillen tussen de landen worden veroorzaakt door meerdere factoren. Genoemd kunnen worden:

- bouwstijl (relatief luxe bouw in Nederland);
- regelgeving (zwaardere bouweisen in Nederland en Duitsland);
- milieu-eisen (ammoniakemissie arme in Nederland);
- arbeidskosten (daardoor goedkopere bouwkosten in onder andere Polen).

Arbeidskosten

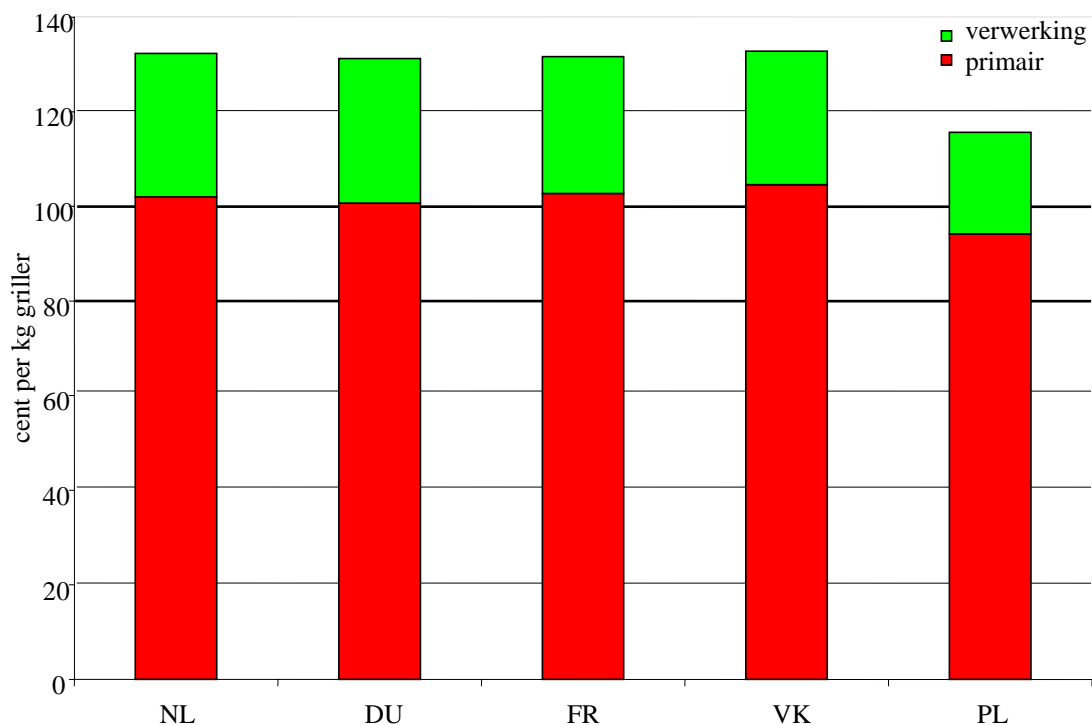
Door in de berekeningen ook de kostprijs inclusief arbeid weer te geven komen de verschillen in arbeidskosten tussen de landen expliciet naar voren. Vooral in Polen zijn de arbeidskosten duidelijk lager. De opbrengstprijzen van de kuikens bepalen uiteindelijk de vergoeding per gewerkt uur voor de pluimveehouder. Een Poolse pluimveehouder zal echter uiteindelijk genoeg nemen met een lagere uurloonvergoeding aangezien de algemene levensstandaard in dit land lager is dan in Nederland.

Overige toegerekende kosten

In tabel 1.2 zijn onder de post overige kosten alle niet genoemde toegerekende kosten samengevoegd. Dit is een verzameling van kleinere kostenposten voor onder andere strooisel, water, rente levende have en diergezondheidszorg. De hogere kosten in Nederland worden vooral verklaard door de relatief hoge kosten voor het laden van kuikens ('werk door derden'), hygiëne en salmonellabestrijding, maar ook door de heffingen in 2004 voor het Diergezondheidsfonds.

1.3 Kostprijs na slachten

Om een indicatie te krijgen van de kostprijs na slachten zijn voor de verschillende landen de kosten voor het slachten geïnventariseerd. Vervolgens zijn de kosten voor de primaire sector verhoogd met de slachtkosten met als resultaat een kostprijs per kg geslacht gewicht (griller). Figuur 1.5 geeft de resultaten. Door de relatief lage arbeidskosten in het Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk worden de verschillen met Nederland en Duitsland verkleind. De kostprijs na slachten in Nederland, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk is respectievelijk 132, 131, 132 en 133 cent per kg geslacht gewicht. Voor Polen is de kostprijs 116 cent per kg geslacht gewicht. In dit land wordt een lage kostprijs in de primaire sector gecombineerd met lage kosten in de slachterij.

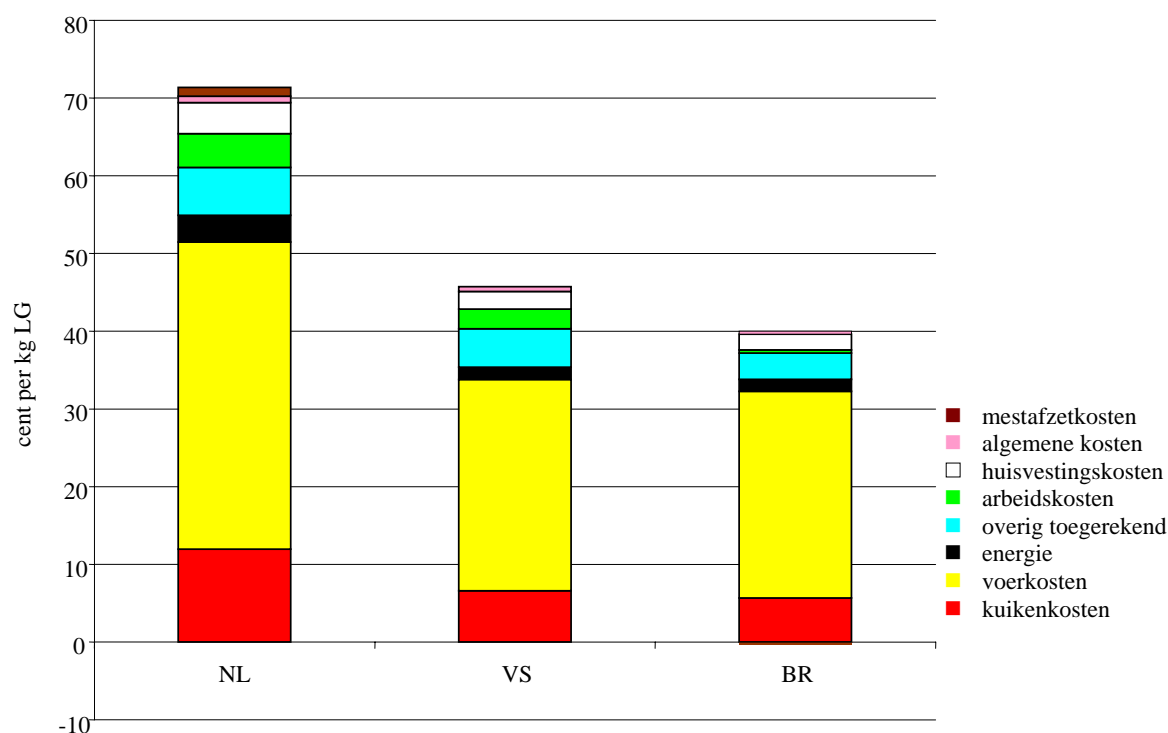
Figuur 1.5 Kosten primaire productie en slachten van vleeskuikens (cent per kilogram geslacht gewicht)

2. Kostprijs 2004 buiten Europa

2.1 Inleiding

De kostprijs van kuikenvlees is voor twee landen buiten Europa onderzocht, namelijk de Verenigde Staten en Brazilië. De Verenigde Staten en Brazilië zijn beide actief als exporteur van pluimveevlees op de wereldmarkt. De kostprijzen voor de Verenigde Staten (VS) en Brazilië zijn berekend in lokale valuta en vervolgens omgerekend naar euro's. Bij de omrekening is de gemiddelde wisselkoers van 2004 voor de Amerikaanse dollar en de Braziliaanse real gebruikt. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de schommelingen in wisselkoersen en het effect daarvan op de concurrentiepositie.

2.2 Kostprijs primaire sector

Figuur 2.1 Kostprijs van kuikenvlees (cent per kg) in Nederland, VS en Brazilië in 2004

Figuur 2.1 geeft de berekende kostprijs voor Nederland, de VS en Brazilië. In de VS is de kostprijs 36% lager dan in Nederland en in Brazilië zelfs 44% onder het gemiddelde Nederlandse niveau. In tabel 2.1 staan de uitgangspunten voor de drie landen.

Tabel 2.1 *Uitgangspunten voor Nederland, VS en Brazilië*

	NL	VS	BR
Voerprijs (euro/100 kg)	22,7	13,9	14,0
Kuikenprijs (cent/stuk)	24,4	14,6	13,0
Levend eindgewicht (g)	2.120	2.315	2.400
Voerconversie (ongecorr.)	1,74	1,96	1,90
Uitval	3,6%	4,5%	4,5%

Voor de kostprijs is vooral de voerprijs bepalend. De voerprijs is in beide landen circa 35 tot 40% lager dan in Nederland. De lagere voerprijs wordt vooral verklaard door de inlandse beschikbaarheid van grote hoeveelheden grondstoffen, zoals maïs en sojabonen. De Europese producenten zijn voor een deel van de grondstoffen afhankelijk van invoer uit Zuid Amerika. Kosten voor opslag, transport en marges verhogen de prijs van de grondstoffen. De verschillen in voerprijs worden voor een deel ook verklaard door lagere kosten voor voerfabrieken en arbeid. Ten slotte worden de voerprijzen in Nederland verhoogd door een uitgebreide verkoop- en voorlichtingsorganisatie dat in de VS en Brazilië, met een integratiestructuur, veelal ontbreekt. Mede door de lage voerprijs is ook de prijs van eendagskuikens lager. Hiertegenover staan mindere technische resultaten in de vorm van een hogere voederconversie en uitval. Vergelijking van de uitvalcijfers is overigens moeilijk omdat in andere landen afkeuringen in de slachterij en de uitval tijdens het transport naar de slachterij vaak worden meegerekend.

Tabel 2.2 *Kosten primaire productie (in centen per kg levend gewicht)*

	NL	VS	BR
Totale kosten (inclusief arbeid)	71,4	45,7	39,6
Totale kosten (exclusief arbeid)	67,1	43,2	39,2
Kuikenkosten	12,0	6,6	5,7

Naast de genoemde verschillen in voerprijs, aankoopprijs van eendagskuikens en het technisch resultaat zijn er in de VS en Brazilië ook voordelen door lagere kosten voor elektra, huisvesting en arbeid. De lagere arbeidskosten in de VS en Brazilië worden enerzijds veroorzaakt door een lager niveau van de lonen, maar ook door lagere sociale lasten. Het verschil in arbeidskosten voor werknemers in de EU en de VS heeft vooral betrekking op

het sociale stelsel met hogere werkgeverlasten in de EU. Ten slotte moet vermeld worden dat er in Brazilië en de VS geen mestafzetkosten betaald worden. In Brazilië levert droge leghennenmest zelfs geld op, namelijk 10 euro per ton.

De lagere kostprijs in de VS en Brazilië wordt voor een deel verklaard door de gunstige productieomstandigheden, zoals het klimaat en de overvloed aan veevoergrondstoffen. In beide landen vindt de productie plaats via zogenaamde integraties. In het geïntegreerde systeem is de integratie eigenaar van de dieren en deze verzorgt de aanvoer van eendagskuikens, voer en medicijnen bij de pluimveehouder. Tevens levert de integratie de technische en veterinaire begeleiding voor de pluimveehouder. De pluimveehouder krijgt een vergoeding voor arbeid en stal die afhankelijk is van de productiviteit (technisch resultaat). Dit geïntegreerde model kent kostprijsvoordelen doordat de afstemming tussen de schakels in de productiekolom optimaal is.

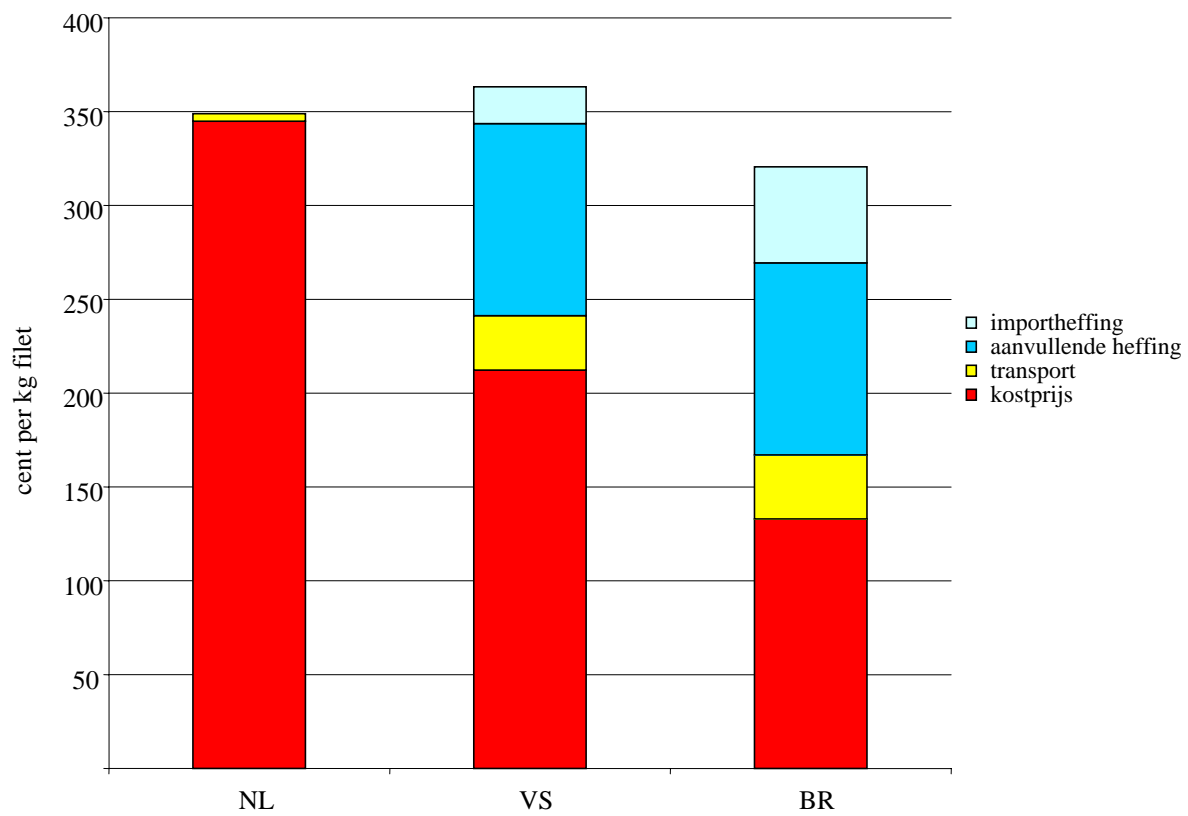
Daarnaast ontbreekt in Brazilië en de VS de regelgeving die de kostprijs in de Europese landen verhoogt. Een voorbeeld hiervan is het verbod op het gebruik van diermeel. Diermeel wordt in vleeskuikenvoer toegepast, terwijl het gebruik in de EU uitdrukkelijk verboden is. Het voordeel hiervan is tweeledig. Het vleeskuikenvoer is goedkoper door het gebruik van diermeel. Voor de slachterij zijn de slachtafvalfen geen kostenpost aangezien de verwerking tot diermeel leidt tot een opbrengstenpost. In Nederland vormen de slachtafvalfen een substantiële kostenpost.

Ten slotte moet vermeld worden dat ook de valutawisselkoersen een belangrijke rol spelen in de concurrentiepositie. De kostprijzen voor de VS en Brazilië zijn berekend in lokale valuta en vervolgens omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers in 2004. Doordat de koers van de euro de laatste jaren relatief hoog was werd export naar eurolanden voor Braziliaanse bedrijven extra aantrekkelijk. In 2004 was de koers van de Braziliaanse real ongeveer de helft van de koers in het jaar 1999. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op de ontwikkeling van de wisselkoersen.

2.3 Kostprijs na transport en heffingen

Figuur 2.3 geeft de aanbiedingsprijs in Duitsland voor filet, geleverd vanuit de VS en Brazilië, inclusief transportkosten en invoerheffingen.

Uit figuur 2.3 blijkt dat transportkosten en invoerheffingen de aanbiedingsprijs van kipfilet uit de VS en Brazilië aanzienlijk verhogen. Desondanks kan Brazilië al in de huidige situatie concurreren met de Nederlandse aanbieders. Hierbij moet vermeld worden dat de geïmporteerde kipfilet bevroren wordt aangeboden. Hierdoor wordt dit product voornamelijk gebruikt voor verdere verwerking. Een belangrijk deel van de afzet vindt echter plaats via supermarkten. Dit aanbod van vers pluimveevlees in Nederlandse supermarkten wordt beleverd door Nederlandse, Belgische en Duitse slachterijen.

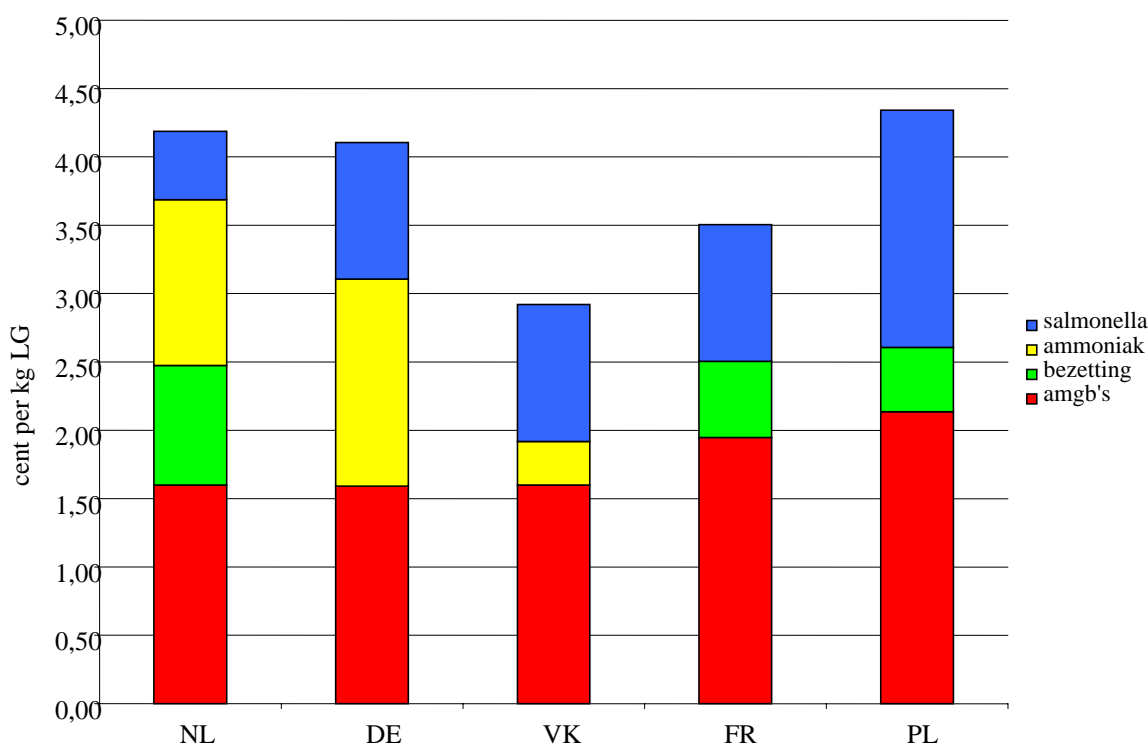
Figuur 2.3 Aanbiedingsprijs kipfilet 2004 vanuit de VS en Brazilië na transportkosten en heffingen

3. Kostprijs 2010

3.1 Inleiding

De komende jaren wordt er zowel op Europees als op nationaal niveau wetgeving van kracht die van invloed zal zijn op de kostprijs van pluimveevlees. Voorbeelden hiervan zijn het verbod op het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaars (amgb's) en eisen aan de maximale bezetting. Ook op het terrein van milieu komt er extra wet- en regelgeving om de mineralenstroom te reguleren en de ammoniakemissie te verminderen. In dit onderzoek is de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn, milieu en voedselveiligheid in de verschillende landen geïnventariseerd. Vervolgens zijn de eventuele extra kosten van de regelgeving vertaald naar de kostprijs voor pluimveevlees in de verschillende landen. Met andere woorden: voor elk land wordt de verhoging van de kostprijs als gevolg van regelgeving berekend. Hierbij wordt als basisjaar 2010 genomen.

3.2 Ontwikkelingen van de kostprijs in Europa tot 2010

Figuur 3.1 Te verwachten kostenstijging (cent per kg levend gewicht) in de verschillende Europese landen tussen 2004 en 2010

Figuur 3.1 geeft extra kosten als gevolg van nieuwe regelgeving in de geselecteerde Europese landen. Hieruit blijkt dat de Nederlandse vleeskuikenhouders tot 2010 een stijging van ruim 4 cent per kg levend gewicht kunnen verwachten. Ook in Duitsland en Polen zal de kostprijs een vergelijkbare stijging te zien geven. Alleen in Frankrijk zal de stijging beperkt blijven tot 3 cent door het ontbreken van milieumaatregelen. In het Verenigd Koninkrijk is de stijging het laagst, doordat er geen kosten zijn als gevolg van verlaging van de bezettingsdichtheid.

Amgb's

Het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaars (amgb's of ook wel 'groeibevorderaars' genoemd) werd tot voor kort algemeen toegepast in voeders van vleeskuikens. Amgb's zijn in feite antibiotica die in een lage dosering worden gebruikt. Door een betere werking van het spijsverteringssysteem wordt het voer beter benut. Het resultaat is een lagere voederconversie. Het nadeel is dat bij veelvuldig gebruik bacteriën resistent worden, waardoor de antibiotica (ook in de humane gezondheidszorg) hun werking kunnen gaan verliezen. Als voorzorgmaatregel heeft de EU al in 1999 beslist om het gebruik van vier veel gebruikte amgb's te verbieden. Dit verbod is per januari 2006 uitgebreid naar alle antibiotica die aan voeders worden toegevoegd. Antibiotica mogen wel nog therapeutisch gebruikt worden, dus voor de behandeling van zieke dieren.

Door veevoerbedrijven, industrie en onderzoeksinstituten is de laatste jaren naarstig gezocht naar vervangers die de nadelen van het weglaten van de amgb's kunnen opvangen. In het algemeen kan gesteld worden dat verschillende alternatieve middelen gebruikt kunnen worden, maar dat de technische resultaten iets achter blijven in vergelijking met de voeders met amgb's. Op basis van proefresultaten uitgevoerd op het Spelderholt in Beekbergen (van Harn, 2005), door ASG te Lelystad (Veldkamp, 2004) en de ervaringen van de sector (Bijleveld, 2005) kan gesteld worden dat na het verbod in 2006 de kosten zullen stijgen. In feite zijn de extra kosten driedig:

- een iets hogere voederconversie (aanname: 1% toename);
- duurder voer doordat de alternatieve producten duurder zijn dan de amgb's (aanname: 50 cent per 100 kg);
- keuze voor een iets luxer voer met betere grondstoffen om verteringsstress te voorkomen (aanname: 20 cent per 100 kg).

In de Nederlandse situatie betekent dit voor de vleeskuikenhouder een kostenstijging van 1,6 cent per kg levend gewicht.

Doordat het verbod op amgb's in voeders door de EU wordt uitgevaardigd krijgen ook de andere EU-landen te maken met deze kostenpost. Toch zijn de omstandigheden in deze landen enigszins anders. Verondersteld wordt dat de algemene hygiënestatus op vleeskuikenbedrijven in Frankrijk en Polen minder is dan in Nederland. Er kan dan ook verwacht worden dat het negatieve effect van het weglaten van amgb's in deze landen groter zal zijn. In deze studie is verondersteld dat de stijging van de voederconversie in beide landen 2% is. Voor Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk is de stijging gesteld op 1%.

In Duitsland en het Verenigd Koninkrijk werkt een aantal integraties al langer met amgb-vrij voer. Voor een deel is dat amgb-vrij afmestvoer, dat gebruikt wordt in de eindfa-

se van de houderij. Op andere bedrijven waren alle voeders vrij van amgb's omdat de afnemers van pluimveevlees (supermarkten) deze eis stelden. In figuur 3.1 is hiermee geen rekening gehouden. Met andere woorden de kostenstijging zoals weergegeven in figuur 3.1 zal voor een deel van de bedrijven in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk niet per 2006 plaats vinden omdat de kostprijs al in de voorgaande jaren gestegen is.

Bezetting

De bezettingsdichtheid voor vleeskuikens staat volop ter discussie. De Europese Commissie heeft in het najaar van 2005 een eerste voorstel van een concept voor een welzijnsrichtlijn voor vleeskuikens naar buiten gebracht. In deze welzijnsrichtlijn worden regels gesteld voor de houderij van vleeskuikens aangaande onder andere ventilatie, lichtsterkte, donkerperiode, controle, administratie, uitvalspercentage en bezettingsdichtheid. Vooral de maximale bezettingsdichtheid van 30 tot 38 kg zal voor de vleeskuikenhouders grote gevolgen hebben. Vleeskuikens mogen gehouden worden bij een bezettingsdichtheid van maximaal 30 kg per m² staloppervlakte. Onder bepaalde voorwaarden mag een bedrijf de bezetting verhogen tot maximaal 38 kg per m². Op verzoek van het Productschap Pluimveevlees en Eieren (PPE) heeft het LEI de gevolgen van de voorstellen voor de Nederlandse vleeskuikenhouder doorgerekend (van Horne, 2005). Uit deze berekeningen blijkt dat bij verlaging van gemiddeld 45 kg naar 38 kg per m² de kosten voor een bedrijf met 90.000 kuikenplaatsen met 12.000 euro per jaar toenemen. Een afname tot 30 kg leidt tot 31.000 euro extra kosten. In deze studie gaan we er vanuit dat de Nederlandse vleeskuikenhouders kunnen voldoen aan de voorwaarden en dus zullen werken met een bezetting van 38 kg per m². De extra kosten zijn dan 13 cent per dierplaats per jaar. Dit is 0,9 cent per kg levend gewicht. Vermeld moet worden dat de genoemde extra kosten de gemiddelde situatie weergegeven. Voor bedrijven die nu werken met een hogere bezetting en in een situatie met hogere opbrengstprijzen zal de kostenpost hoger uitkomen. Voor een bedrijf dat nu werkt met een bezetting van 50 kg zal het inkomen bij een vermindering naar 38 kg niet dalen met 12.000 euro maar met 18.600 euro (van Horne, 2006).

In principe zal de welzijnsrichtlijn vleeskuikens gelden voor alle EU-landen. Ook de concurrenten in Frankrijk en Polen krijgen te maken met deze richtlijn. Omdat in beide landen de gemiddelde bezetting lager is dan in Nederland zal de stijging in kostprijs minder zijn. Verondersteld is dat de gemiddelde bezetting in deze landen 42 kg is. De extra kosten voor verlaging van de bezetting tot 38 kg zijn dan 7 cent oftewel circa 0,5 cent per kg levend gewicht.

In Duitsland is sprake van een convenant van de pluimveesector met de overheid om de bezettingsdichtheid te beperken. Enerzijds is er in Nedersachsen en enkele andere deelstaten een vrijwillige verplichting ('freiwillige Selbstverpflichtung') en anderzijds is er op federaal niveau een afspraak ('Vereinbarung') tussen sector en overheid. In beide afspraken is een maximale bezetting van 35 kg per m² vastgesteld (Oltmann, 2005). In de huidige praktijk in Nedersachsen zijn bedrijven bij nieuwbouw vaak door de gemeente gedwongen het convenant te ondertekenen om een bouwvergunning te kunnen krijgen. Daarbij komt dat de 35 kg eis is opgenomen in het kwaliteitssysteem Q&S. Hierdoor werken de vleeskuikenhouders die kuikens houden voor de grote integraties met maximaal 35 kg per m². Wel moet gesteld worden dat in bijvoorbeeld het convenant in Nedersachsen gesteld wordt dat de 35 kg eis geldig is op drie dagen voor het afleveren. Tevens is er extra ruimte

ingeval de slachtplanning gewijzigd wordt of als de uitval lager of de groei hoger is dan normaal gesproken verwacht had kunnen worden. Conclusie is dat het merendeel van de Duitse bedrijven nu al voldoet aan de voorwaarde van maximaal 38 kg bezettingsdichtheid, zoals opgenomen in de concept EU-welzijnsrichtlijn voor vleeskuikens.

In het Verenigd Koninkrijk werkt 80 tot 90% van de vleeskuikenhouders onder het kwaliteitsprogramma Assured Chicken Production (ACP). In het ACP worden regels opgelegd aangaande dierenwelzijn, voeding, milieu en voedselveiligheid. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar de website (www.assuredchicken.org.uk). Met betrekking tot de bezettingsdichtheid geldt binnen het ACP een maximum van 38 kg per m² staloppervlakte. In een recent gehouden enquête gaf 20% van de Engelse bedrijven aan te werken met een bezetting hoger dan 38 kg (Shephard, 2005). De mediaan waarde voor de bezetting op deze groep bedrijven was 42 kg per m².

Ammoniakemissie

De Nederlandse pluimveehouderij heeft al jaren te maken met Nederlandse wetgeving om de ammoniakemissie uit stallen te verlagen. Van meer recente datum is Europese regelgeving op dit terrein. Allereerst is dit de NEC-richtlijn (National Emission Ceiling, richtlijn 2001/81/EC) waarin afspraken staan over de maximale emissie van ammoniak per land. Voor Nederland is dit maximaal 128 kiloton per jaar in het 2010. Daarnaast is er de IPPC-richtlijn (Integrated Pollution Prevention and Control, richtlijn 96/61/EC), waarin is aangegeven dat bedrijven met meer dan 40.000 dierplaatsen vanaf 30 oktober 2007 een emissiearm systeem moeten toepassen. Deze Europese richtlijnen zijn of worden geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving, waarbij de Wet ammoniak en veehouderij (wav) belangrijk is (Ellen, 2005). Al deze regelgeving zorgt ervoor dat veel bedrijven in de pluimveesector de komende jaren zullen moeten investeren in technische voorzieningen om de ammoniakemissie te verlagen. De milieuregelgeving rondom ammoniakemissie is een zeer complex geheel van wetten, regels, maatregelen van bestuur en richtlijnen op Europees, nationaal, maar ook op provinciaal en gemeentelijk niveau (Ellen, 2005). Elke regelgeving kent weer een eigen ingangsdatum en vaak zijn overgangstermijnen van toepassing die per diergroep weer kunnen verschillen. In het algemeen kan gesteld dat veel bedrijven tussen 2007 en 2013 aanpassingen op dit terrein zullen moeten doorvoeren. In deze studie wordt er vanuit gegaan dat de Nederlandse vleeskuikenbedrijven per 2010 moeten voldoen aan alle nieuwe regels en dat de Nederlandse bedrijven de ammoniakemissie verder moeten verlagen. Op basis van de Rav-lijst (najaar 2005) zouden alleen een luchtwasser of het kombideksysteem (vloerverwarming en vloerkoeling) voldoen aan de drempelwaarde. De jaarkosten voor beide systemen zijn respectievelijk 0,87 euro en 0,18 euro per dierplaats. In figuur 3.1 zijn de extra kosten gebaseerd op het kombideksysteem.

Ook in Duitsland is er regelgeving tot vermindering van de ammoniakemissie uit pluimveestallen. Tevens is er in Duitsland volop aandacht voor de stofproblematiek en moeten bedrijven voorzieningen treffen om te komen tot minder stankoverlast. Dit betekent dat vleeskuikenbedrijven bij nieuwbouw gedwongen worden tot extra milieuinvesteringen. Er is echter in Duitsland op dit terrein geen federale wetgeving. Vooral in de regio's met veel intensieve veehouderij is het de gemeente ('landkreis') die bij nieuwbouw extra milieu-eisen stelt. In de huidige praktijk betekent dit dat pluimveebedrijven een luchtwasser moet bouwen om de uitstoot van ammoniak, stof en stank te verminderen. De

verwachting is dat er op dit terrein meer wet- en regelgeving wordt ingevoerd waardoor meer pluimveebedrijven met extra milieu-investeringen geconfronteerd gaan worden. In figuur 3.1 zijn de extra kosten in Duitsland geschat op 0,21 euro per dierplaats per jaar (1,51 cent per kg levend gewicht). Dit bedrag is slechts indicatief omdat er grote verschillen zijn tussen regio's en tussen bedrijven (de extra investering is vaak gekoppeld aan nieuwbouw).

In Frankrijk en Polen is er weinig aandacht voor de ammoniakproblematiek. De verwachting is dat deze landen pas na 2010 op dit terrein met maatregelen komen. Dan zal namelijk blijken of deze landen voldoen aan de NEC-richtlijn.

Zoönosen

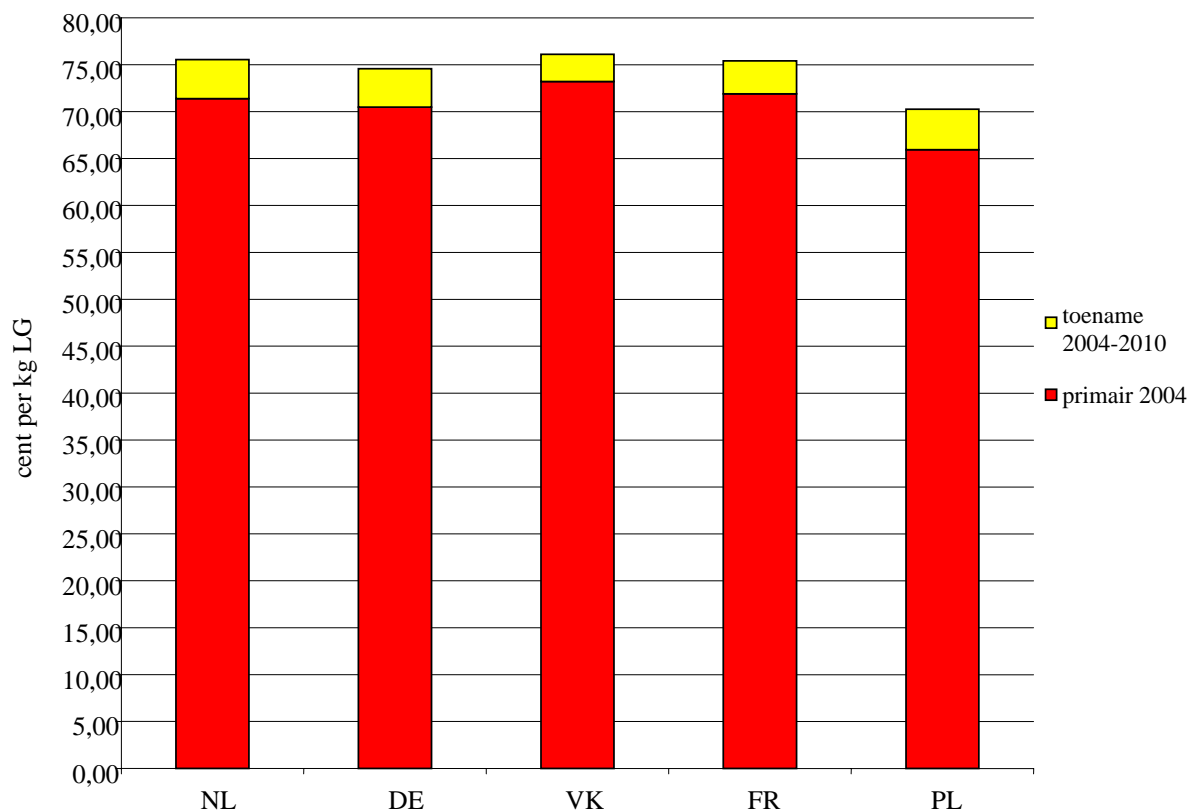
De Nederlandse sectorbrede aanpak van salmonella en campylobacter dateert uit 1997. Met ingang van 2001 moeten bedrijven in de pluimveevleessector zich houden aan maatregelen beschreven in het actieplan 2000+. Dit betekent een pakket van gerichte maatregelen om alle typen salmonella te bestrijden. Bij fok- en vermeerderingsbedrijven worden besmette koppels (*Salmonella Enteritidis* en *Salmonella Typhimurium*) geruimd. In de loop van de jaren is de salmonellabesmetting op het eindproduct gedaald van boven de 20% naar circa 6% (Stoelhorst, 2005). Met het actieplan is Nederland, samen met enkele Scandinavische landen, in Europa een van de voorlopers.

In 2003 is de EU-Zoönoseverordening vastgesteld (2160/2003EC). In deze verordening wordt de bestrijding vastgelegd van een vijftal Salmonellaserotypen die de meeste invloed hebben op de volkgezondheid. De doelstelling is dat per 2011 salmonella afwezig moet zijn in pluimveevlees. Hoe dit exact geïnterpreteerd moet is nog niet duidelijk. Momenteel worden door de EU de regels per schakel in de kolom verder uitgewerkt. Tevens moeten alle landen een zogenaamde baselinestudie uitvoeren om het huidige besmettingsniveau in kaart te brengen.

Vooruitlopend op de exacte invulling van de EU-verordening wordt in deze studie verondersteld dat met salmonella besmet pluimveevlees gekanaliseerd moet worden. In de praktijk betekent dit dat de opbrengstprijzen voor de slachterij lager zal zijn. Op basis van een prevalentieniveau voor Nederland van 5% zijn de extra kosten in het jaar 2010 berekend op 0,5 cent per kg levend gewicht. Voor Duitsland, Verenigd Koninkrijk, en Frankrijk zijn de extra kosten bij een prevalentieniveau van 10% 1 cent per kg. Voor de Poolse pluimveevleessector zijn de extra kosten bij een prevalentieniveau van 15% 1,5 cent. Tevens zullen er maatregelen genomen moeten worden in de vermeerderingssector (0,5 cent per eendagskuiken). De totale extra kosten in Polen zijn dan 1,73 cent per kg levend gewicht. Vermeld moeten worden dat de genoemde bedragen slechts indicatief zijn voor de te verwachten extra kosten in 2010.

3.3 Kostprijs 2010 in Europa

Figuur 3.2 geeft de kostprijs 2010 voor enkele Europese landen. In de figuur is de kostprijs 2004 verhoogd met de toename die verwacht wordt voor de periode 2004 tot 2010.

Figuur 3.2 De totale kostprijs van kuikenvlees (primaire sector) in 2010 voor enkele Europese landen

Figuur 3.2 maakt duidelijk dat voor alle EU-landen de kostprijs in 2010 stijgt met circa 4 tot bijna 7%. Voor Nederland en Duitsland is de toename 6%. In het Verenigd Koninkrijk blijft de toename beperkt tot 4% terwijl de kostprijs in Polen bijna 7% gaat toenemen. De huidige verschillen in kostprijs worden door de grotere toename voor Polen en de kleinere toename in het Verenigd Koninkrijk verkleind.

3.4 Concurrentiepositie ten opzichte van derde landen

In de VS en Brazilië worden geen nieuwe ontwikkelingen in federale wetgeving verwacht die de kostprijs zullen verhogen. In de VS is wel discussie over de amgb's maar een algemeen verbod op het gebruik in vleeskuikenvoer is nog niet te verwachten. In enkele staten van de VS is er in toenemende mate aandacht voor het milieu. De voorlichtingsdiensten van Universiteiten bezoeken bedrijven en proberen ondernemers bewust te maken van de problematiek. Er worden ook adviesrichtlijnen verstrekt aangaande mesttoedoeing om op deze manier de uitspoeling van stikstof te verminderen. Omdat de uitvoering hiervan gebaseerd is op vrijwilligheid en er nog geen stappen ondernomen worden om te komen tot federale wetgeving is in de berekeningen hiermee nog geen rekening gehouden.

In Brazilië is er op dit moment geen wetgeving op het terrein van milieu en dierenwelzijn. De overheid staat op het standpunt dat wetgeving alleen ingevoerd wordt als hiertoe een noodzaak aanwezig is. Dat laatste is volgens de Brazilianen niet het geval (van Horne, 2005).

In concreto betekent dit dat voor de VS en Brazilië geen verdere kostenstijging als gevolg van aanvullende regelgeving wordt verwacht, terwijl in Nederland de kostprijs stijgt met 6%. De concurrentiepositie van Nederland en de andere Europese landen wordt hierdoor verder verzwakt.

4. Conclusies en discussie

Kostprijs primaire sector 2004

De opdracht voor de onderzoek was om de positie van de Nederlandse pluimveevleessector te bepalen in een internationaal perspectief. Voor de situatie in het jaar 2004 kan geconcludeerd worden dat de gemiddelde kostprijs voor de vleeskuikenhouders in Nederland vergelijkbaar is met de concurrenten in Duitsland en Frankrijk. In het Verenigd Koninkrijk is de kostprijs hoger, terwijl de kostprijs in Polen duidelijk lager is dan in Nederland. De uiteindelijke kostprijs wordt door vele factoren bepaald. De Nederlandse bedrijven combineren goede productieresultaten (onder andere lage voederconversie) met een relatief lage voerprijs. Hiertegenover staan voor Nederland hoge mestafzetkosten, duurdere stallen en hoge energiekosten (energieheffing). Vooral de hoge mestafzetkosten zorgen ervoor dat Nederland ongunstig uitkomt tegenover de landen Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Polen. Het is belangrijk te signaleren dat er in deze studie gewerkt is met gemiddelden. Bekend is dat er tussen de bedrijven grote verschillen zijn in kostprijs. De verschillen tussen bedrijven binnen Nederland bevinden zich in een range van plus of min 10 procent. Dit betekent dat de verschillen tussen bedrijven binnen een land groter zijn dan de gesignaleerde verschillen tussen de verschillende Europese landen.

Wordt de kostprijs na slachten berekend dan blijkt dat de verschillen tussen de landen Nederland, Duitsland, Verenigd Koninkrijk en Frankrijk kleiner worden. Door de lagere arbeidskosten in het Verenigd Koninkrijk (vooral door lagere sociale lasten) en in Frankrijk wordt de hogere kostprijs voor de primaire sector grotendeel gecompenseerd. Polen heeft door de lage arbeidskosten een extra voordeel waardoor de kostprijs per kg geslacht product (griller) 88% is van de kostprijs in Nederland.

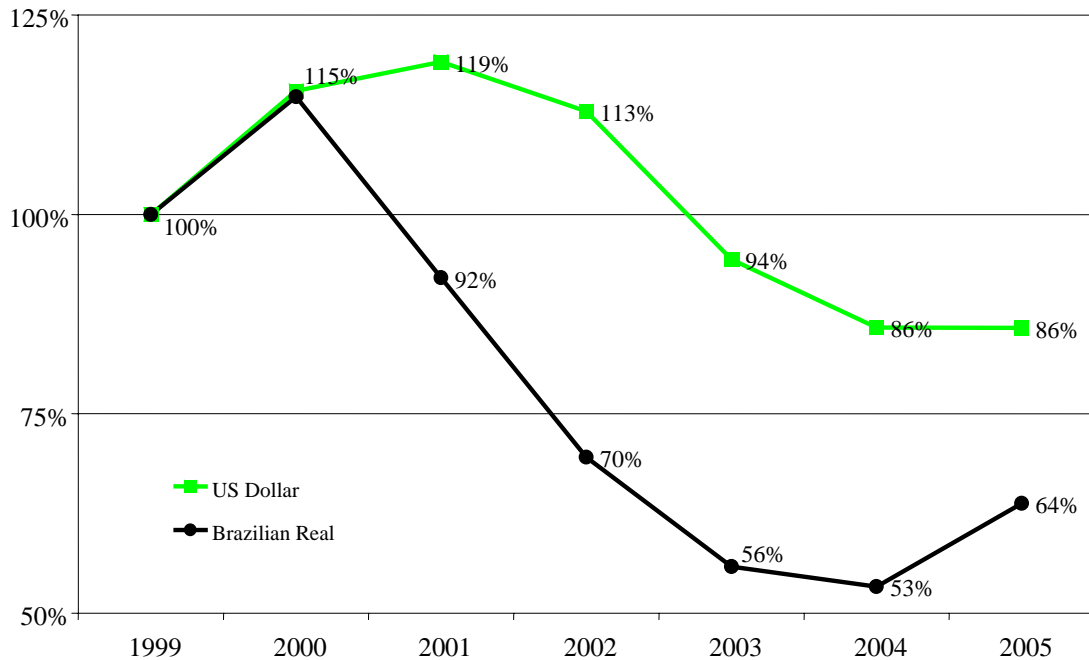
Kostprijs in derde landen

Als voorbeeld voor de situatie buiten de EU zijn de landen VS en Brazilië genomen. De kostprijs voor vleeskuikenhouders in de VS was 36% lager dan in Nederland, terwijl Brazilië ruim 40% lager uitkomt. De lagere kostprijs in de VS wordt voor een belangrijk deel verklaard door de lage voerprijs (lokaal aanbod van voergrondstoffen) en door de gunstige omstandigheden. De productie vindt plaats volgens een strak georganiseerde integratie waar vleeskuikenhouders een vergoeding krijgen voor het beschikbaar stellen van huisvesting en arbeid. De kostprijs is tevens laag door het ontbreken van wet- en regelgeving. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van diermeel in pluimveevoeders wat in de EU verboden is.

Valuatakoersen

Valutakoersen spelen een niet onbelangrijke rol in de exportpositie van landen. Sinds het jaar 2000 is de koers van de Braziliaanse Real sterk gedaald ten opzichte van de Europese Euro. Een sterke munt is in het algemeen ongunstig voor de export, omdat de verkoper minder nationale valuta ontvangt voor de geleverde goederen. De gemiddelde koersver-

houding tussen Real en de Euro bedroeg in 1999 1,94, in 2003 3,47, in 2004 steeg deze nog tot 3,64, om vervolgens in 2005 te dalen tot 3,04 BRL/Euro. Aangezien de Amerikaanse dollar ook zwakker is geworden, is de koersverhouding tot de dollar minder gedaald. Figuur 4.1 geeft de ontwikkeling van de koers van de Braziliaanse Real en de Amerikaanse dollar ten opzichte van de Euro. Hieruit blijkt dat de waarde van de Braziliaanse real in 2005 weer aanzienlijk gestegen is ten opzichte van de Euro.

Figuur 4.1 Relatieve koersverhouding van Braziliaanse real en Amerikaanse dollar ten opzichte van de Euro, index 1999=100%

Kostprijs 2010

De komende jaren wordt er zowel op Europees als op nationaal niveau wetgeving van kracht die van invloed zal zijn op de kostprijs van pluimveevlees. Deze regelgeving heeft betrekking op voedselveiligheid, dierenwelzijn en milieu. Op al deze terreinen stelt de maatschappij en de burger in Nederland, maar ook in Europa, voorwaarden die worden omgezet in regels en wetten. In 2007 worden de antimicrobiële groeibevorderaars in de EU verboden. Hierdoor zal de voerprijs iets stijgen terwijl tegelijkertijd het voerverbruik zal toenemen. Momenteel is de EU voornemens om in het kader van dierenwelzijn de bezettingsdichtheid in vleeskuikenstallen aan een maximum te binden. Hoewel dit een Europese maatregel is zijn de economische gevolgen vooral in Nederland groot. Op het gebied van milieu krijgen de Nederlandse vleeskuikenhouders te maken met nationale en Europese regels om de ammoniakemissie te verminderen. Volgens de huidige regelgeving zullen alle vleeskuikenstallen voor 2010 emissie-arm moeten zijn. Tenslotte is er nog op EU-niveau

de zoönoserichtlijn. Hoewel ook hier de kosten voor de Nederlandse bedrijven zullen stijgen is het de verwachting dat de stijging groter zal zijn in de andere Europese landen. Nederland heeft namelijk door het actieplan salmonella een voorloperpositie waardoor de extra kosten voor vermindering van de salmonellabesmetting beperkt blijven. De totale kostenstijging tot 2010 is berekend op 4,2 cent. Voor Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Polen is de kostenstijging respectievelijk 4,1 cent, 2,9 cent, 3,5 cent en 4,3 cent per kg levend gewicht.

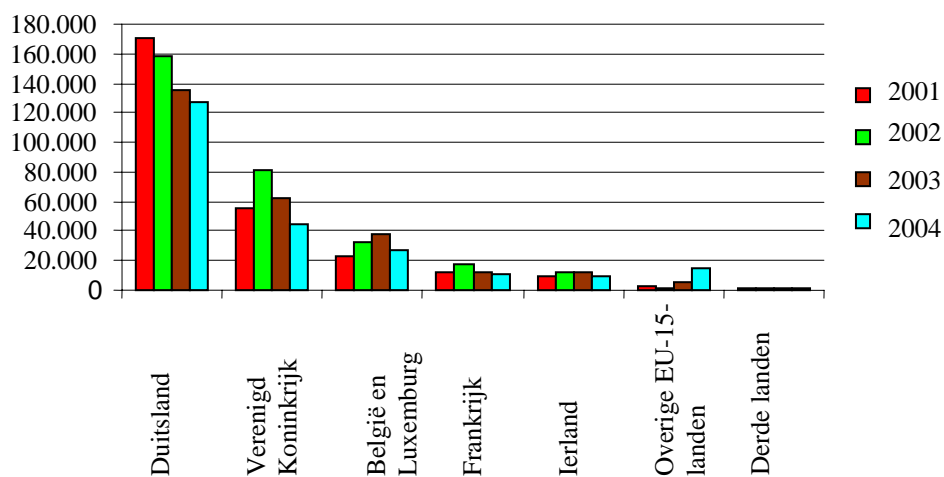
Doordat er in de landen buiten de EU geen kostenstijging verwacht wordt zal de concurrentiepositie ten opzichte van deze landen verder verzwakt worden.

Situatie in 2000

De resultaten van deze studie kunnen vergeleken worden met een voorgaande LEI-studie uitgevoerd in 2002. In deze studie was het basisjaar 2000 (Bondt en van Horne, 2002). Tussen de jaren 2000 en 2004 zijn de verschillen in productiekosten voor Nederland, Duitsland en Frankrijk niet wezenlijk veranderd. Het verschil in kostprijs van deze landen met het Verenigd Koninkrijk is echter duidelijk minder geworden. Het verschil in productiekosten tussen de genoemde EU-landen en de VS en Brazilië is tussen 2000 en 2004 fors toegenomen. In 2000 was de kostprijs in de VS en Brazilië respectievelijk 75 en 70% van de Nederlandse kostprijs. In 2004 was deze verhouding respectievelijk 64% en 55%. Zoals in het voorgaande reeds aangegeven kan deze ontwikkeling grotendeel verklaard worden door veranderingen in wisselkoersen van valuta. Een ander opvallend punt betreft de verwachting voor de kostprijs vijf jaar later. In 2002 werd nog verwacht dat de kostprijs tussen 2000 en 2005 in Nederland duidelijke meer zou toenemen dan in de andere EU-landen. Gezien de resultaten van deze studie kan geconstateerd worden dat inmiddels op meerdere terreinen sprake is van EU regelgeving waardoor binnen Europa een toenemende mate een 'level playing field' ontstaat. Voorbeelden hiervan zijn het Europese verbod op het gebruik van diermeel en anti-microbiële groeibevorderaars en het Europese salmonella (zoönose) beleid.

Export

Uit de berekeningen in deze studie blijkt dat de kostprijzen in Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk in 2010 slechts minimaal verschillen. Veel regelgeving is Europees en ook de Duitse en Engelse bedrijven worden in toenemende mate geconfronteerd met milieuregelgeving (ammoniakemissie). Van de totale Nederlandse productie wordt meer dan de helft geëxporteerd waarbij de afzet naar Duitsland en het Verenigd Koninkrijk zeer belangrijk is. Figuur 4.2 geeft een overzicht van de ontwikkelingen in de export tussen 2001 en 2004. Uit deze cijfers blijkt dat de export van vers kuikenvlees naar Duitsland afneemt. Ook de export naar het Verenigd Koninkrijk was in 2004 duidelijk lager. Er is namelijk op beide markten in toenemende mate concurrentie van de binnenlandse producenten. Zoals deze studie aangeeft kan Polen de komende jaren een belangrijke concurrent worden op de Duitse markt, omdat dit land een lagere kostprijs voor pluimveevlees combineert met een korte transportafstand naar de Duitse afzetmarkt.

Figuur 4.2 Uitvoer van vers kuikenvlees uit Nederland naar bestemming (2001 - 2004).

Bedreigingen en kansen

Samenvattend kan gesteld worden dat de hoge kosten voor mestafzet (15.000 tot 20.000 voor een gezinsbedrijf), de energiebelasting (7.631 euro in 2005) en de relatief hoge investeringen in stallen (gedwongen door het Nederlandse klimaat en milieuvorzieningen) de kostprijs voor Nederlandse pluimveevlees verhogen. De sector moet deze kosten compenseren met goede technische resultaten door goed vakmanschap. Daarbij blijft het belangrijk dat de sector voldoende omvang heeft om de huidige infrastructuur van diergezondheid, voorlichting en praktijkonderzoek op peil te kunnen houden. Samen met de efficiënte veevoerindustrie (met grondstoffenaanvoer via de Rotterdamse haven en korte afstanden naar de pluimveebedrijven) zijn dit de pijlers voor de toekomst. De kansen voor de sector liggen vooral in een marktgerichte strategie naar de Nederlandse, Duitse en Engelse markt. Hier wordt hoogwaardig en veilig vlees gevraagd dat duurzaam geproduceerd is. Ondanks de gesignaleerde extra kosten die de pluimveehouder heeft voor investeringen in milieu, dierenwelzijn en voedselveiligheid zijn er mogelijkheden in de markt. Door steeds een voorsprong te houden op andere landen kan een onderscheidend product worden geleverd. Het actieplan 'Salmonella en campylobacter' is hiervan een goed voorbeeld.

Literatuur

Berkum, S. van, G.B.C. Backus en F.W. van Tongeren, *Gevolgen van beleidsontwikkelingen voor de locatie van de intensieve veehouderij*. Rapport 6.02.08, LEI, Den Haag, 2002.

Bijleveld, H., 'Verder zonder amgb's'. In: *Pluimveehouderij* 49 (2005) 12.

Bondt N. en P.L.M van Horne, *Kostprijsontwikkeling kuikenvlees. Basisjaar 2000*. Rapport 2.02.12, LEI, Den Haag, 2002.

Dijk, A. van, 'Salmonellabestrijding eiersector'. In: *Sectorinfo Pluimvee en Eieren*. Productschappen Vee, Vlees en Eieren, Zoetermeer, 4 (2005).

Ellen, H.H. en I. Vermeij, *Kosten ammoniakemissie reducerende systemen in de Pluimveehouderij. Praktijkboek 43*. Animal Sciences Group, Lelystad, februari 2005.

Harn, J.J. van, *Persoonlijke communicatie*. Animal Sciences Group, Lelystad, oktober 2005.

Horne, P.L.M. van en L.F. Puister, *Economische gevolgen verlaging bezettingsdichtheid vleeskuikens*. Nota 30472, LEI, Wageningen, maart 2005.

Horne, P.L.M. van en L.F. Puister, 'Economische gevolgen van welzijnsrichtlijn vleeskuikens: dreiging voor gezinsinkomen'. In: *Pluimveehouderij*, 36 (2006) 9, pp. 10-11.

IEA, *Energy prices and taxes. Quartely statistics 2005*. International Energy Agency (IEA / OECD), Paris, 2005.

Heijden, W. van der (ABAB bedrijfsadviseur), 'Velen onderschatten gevolgen nieuwe mestwetgeving'. In: *Pluimveehouderij* 39 (2005) 10.

Hoop, D.W. de, F.B. Hubeek en J.W. van der Schans, *Evaluatie van Mestafzetoverenkomsten en Dierrechten. Studie in het kader van Evaluatie Meststoffenwet 2004*. Rapport 3.04.03, LEI, Den Haag, 2004.

Oltman, D., *Persoonlijke communicatie*. NGW, Oldenburg, oktober 2005.

Sheppard, A. en Stephen Edge, *Economic and Operational Impacts of the Proposed EU Directive laying down Minimum standards for the protection of chickens kept for meat production*. Research report 13, Univeristy of Exeter, Groot Britannië, 2005.

Stoelhorst, I., 'Bestrijding Salmonella en Campylobacter in kip: succes geboekt, maar nog niet klaar'. In: *Pluimveehouderij* (2005) 8.

Veldkamp, T., J. van Harn en J.H. van Middelkoop, *Alternatieven voor antimicrobiële voerbepaarders (AMGB's) in vleeskuikenvoer*. Animal Sciences group, Lelystad, april 2004.